

УДК 658.14

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

С. М. Собчук

студентка 4 курсу, група ЕП-42, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – ст. викладач Ж. А. Василенко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті висвітлено поняття та сутність фінансового стану підприємства, охарактеризовано методи, принципи та показники визначення і оцінки фінансового стану. Також наведено приклади аналізу фінансового стану підприємства на прикладі ПАТ «Рівнегаз» та визначено шляхи покращення його фінансового стану.

Ключові слова: фінансовий стан, принципи, методи та показники фінансового стану.

В статье освещены понятие и сущность финансового состояния предприятия, охарактеризованы методы, принципы и показатели определения и оценки финансового состояния. Также приведены примеры анализа финансового состояния предприятия на примере ОАО «Ривнегаз» и определены пути улучшения его финансового состояния.

Ключевые слова: финансовое состояние, принципы, методы и показатели финансового состояния.

The article shows the concept and essence of the financial condition of the company, defined methods, principles and indicators identify and assess the financial condition. There are examples of financial analysis on the example of JSC "Rivnegaz" and ways to improve its financial condition.

Keywords: financial position, principles, methods and indicators of financial condition.

За умов ринкової економіки підприємство здійснює свою виробничо-торговельну діяльність самостійно, але конкуренція, що полягає в змаганні підприємств за споживачів своєї продукції, змушує продавця (виробника) враховувати інтереси й побажання покупців і виробляти продукцію, яка їм потрібна. Одним із інструментів з'ясування реальної конкурентоспроможності є аналіз фінансового стану підприємства. Аналіз фінансового стану навіть найблагополучнішого підприємства є постійною необхідністю, бо не можна вести господарство без аналізу його доходів і витрат. Закони ринкової економіки потребують відповідного способу мислення й поведінки всіх її учасників. Ринкова економіка приводить у рух усі ресурси, аби кожна вкладена в підприємство гривня давала найвищий прибуток. Щоб забезпечити це, необхідно постійно аналізувати фінансовий стан, проводити обґрунтоване наукове дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі господарської і торговельної діяльності кожного підприємства.

Актуальність вибраної теми полягає у тому, що за допомогою аналізу та оцінки фінансового стану підприємства розробляються фінансові плани та прогнози, у тому числі фінансове оздоровлення підприємства.

Метою виконання роботи є аналіз фінансового стану підприємства, пошук резервів його зміцнення та підвищення рентабельності підприємства як основи стабільної роботи.

Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: М. І. Баканова, І. Т. Балабанова, О. М. Волкової, А. І. Ковальова, В. В. Ковальова, М. Н. Крейніної, Е. А. Маркар'яна, Д. С. Молякова,

В. П. Привалова, В. М. Родіонової, Н. О. Русак, В. А. Русак, Р. С. Сайфуліна, Г. В. Савицької, М. О. Федотової, А. Д. Шеремета; Л. Бернштейна, А. Гропелі, Т. Карлін, Б. Коласс, Е. Нікбахта, Е. Хелферта та ін.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств внесли вчені-економісти: О. І. Барановський, А. І. Даниленко, І. В. Зятковський, В. М. Івахненко, Л. А. Лахтіонова, О. Г. Мендрул, В. О. Мец, О. В. Павловська, В. В. Сопко, В. М. Суторміна, О. О. Терещенко, Т. Є. Унковська, М. Г. Чумаченко, А. В. Чупіс та ін.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий аналіз являє собою спосіб накопичення, трансформації і використання інформації фінансового характеру, який має на меті: оцінити поточний і перспективний фінансовий стан підприємства; оцінити можливі і доцільні темпи розвитку підприємства з позиції їх фінансового забезпечення; виявити доступні джерела коштів і оцінити можливість і доцільність їх мобілізації, спрогнозувати становище підприємства на ринку капіталів. В основі фінансового аналізу, так само як і фінансового менеджменту в цілому, лежить аналіз фінансової звітності. Категорії фінансового аналізу — це найбільш загальні, ключові поняття даної науки. В їх числі: фактор, модель, ставка, процент, дисконт, опціон, грошовий потік, ризик, леверидж та ін. [7].

Принципи фінансового аналізу регулюють процедурну сторону його методології і методики. До них належать: системність, комплексність, регулярність, об'єктивність тощо. Аналіз фінансового стану переслідує кілька цілей: ідентифікацію фінансового стану; виявлення змін у фінансовому стані в просторово-часовому розрізі; виявлення основних факторів, які викликали зміни у фінансовому стані; прогноз основних тенденцій у фінансовому стані. Фінансовий аналіз проводиться з допомогою різного виду моделей, які дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками. Можна виділити три основні типи моделей: описові, предикативні і нормативні [2].

Найчастіше виділяють п'ять груп показників за такими напрямками фінансового аналізу: аналіз ліквідності, аналіз поточної діяльності, аналіз фінансової стійкості, аналіз рентабельності, аналіз становища і діяльності на ринку капіталів.

Інформаційною базою аналізу фінансового стану є бухгалтерська фінансова звітність, тобто система показників, які відображають майновий і фінансовий стан підприємства на конкретну дату. Склад, зміст, вимоги та інші засадні основи бухгалтерської звітності регламентовано положенням (стандартом) бухгалтерського обліку П(С)БО №19 «Об'єднання підприємств», яке затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 р. № 163 [6].

Крім фінансової звітності використовується інформація, яка доступна тільки внутрішнім користувачам, тобто підрозділам та працівникам підприємства. Кожен з них використовує ту інформацію, яка йому необхідна для прийняття відповідних управлінських рішень. Тому в процесі аналізу фінансового стану підприємства використовується така інформація: конструкторсько-технологічна; планово-нормативна (фінансовий план, нормативи запасів); дані всіх видів господарського обліку (оперативний, бухгалтерський, статистичний); звітність: оприлюднена фінансова звітність (річна) та квартальна, а також комерційна звітність, яка складається за спеціальними вказівками, та обов'язкова статистична звітність; позаоблікова інформація: маркетингові дослідження, закони, інструкції та експертна інформація.

Практика фінансового аналізу передбачає сім основних методів [3]:

- горизонтальний аналіз - порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
- вертикальний (структурний) аналіз - визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат загалом;

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

- трендовий аналіз - порівняння кожної позиції звітності з певними попередніми періодами і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів та індивідуальних особливостей окремих періодів;

- аналіз відношень показників (коефіцієнтів) - розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку показників;

- порівняльний (просторовий) аналіз;

- факторний аналіз - аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник діяльності підприємства;

- кореляційний аналіз - застосовується тоді, коли спостерігається такий зв'язок між показниками, за якого одні з них входять до факторів, що визначають інші, якщо немає загальних факторів, які впливають на обидва результативні показники.

На основі даних фінансової звітності розраховані основні техніко-економічні показники діяльності підприємства ПАТ «Рівнегаз». Розрахунки представимо в таблиці.

Таблиця

Динаміка основних техніко-економічних показників ПАТ «Рівнегаз»
за період 2011-2013 роки

Показники	Од. вим.	Роки			Відхилення			
		2011	2012	2013	абсол., +/-		відносн. %	
					від 2011	від 2012	від 2011	від 2012
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	780863	866686	556461	-224402	-310225	-28,74	-35,79
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг	тис. грн.	649835	731867	556371	-93464	-175496	-14,38	-23,98
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	617979	679509	0	-617979	-679509	-100,00	-100,00
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	312722	367947	322467	9745	-45480	3,12	-12,36
Середньорічна чисельність працівників	осіб	1685	1774	1673	-12	-101	-0,71	-5,69
Витрати на оплату праці (ФОП)	тис. грн.	55591	53072	47613	-7978	-5459	-14,35	-10,29
Валюта балансу	тис. грн.	427667	439386	388804	-38863	-50582	-9,09	-11,51
Середньорічний виробіток одного працівника	тис. грн./ особу	463,42	488,55	332,61	-130,81	-155,94	-28,23	-31,92
Фондовіддача	грн/ грн	2,50	2,36	1,73	-0,77	-0,63	-30,89	-26,74
Фондоозбросність	тис. грн./ особу	185,59	207,41	192,75	7,16	-14,66	3,86	-7,07
Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	-27941	9988	-60520	-32579	-70508	116,60	-705,93
Рентабельність виробництва	%	-4,52	1,47	-9,11	-4,59	-10,58	101,43	-719,60

Проаналізувавши основні економічні показники, можна сказати, що найбільший дохід від реалізації був у 2012 році та становив 731867 тис. грн. У 2013 році отриманий дохід був на 23,98 % менше, ніж у 2012 році.

Середньорічна вартість основних засобів зростає у 2012 році, це означає, що основні фонди на підприємстві оновлюються, що є позитивним, оскільки для ефективної діяльності та розвитку підприємства потрібно закуповувати нове, якісніше і менш затратне обладнання, машини, устаткування. Проте ця тенденція не збереглась у 2013 році.

Аналізуючи фондозабезпеченість, можна сказати, що підприємство забезпечене основними фондами, але недостатньо. Фондовіддача показує, що основні фонди використовуються неефективно, тому що у 2011 році на 1 гривню вартості основних фондів припадає 2,5 гривні виручки від реалізації продукції, а в 2013 році – 1,73 гривні.

Підприємство є збитковим, про що свідчать від'ємні показники прибутку та рентабельності у 2011 та 2013 роках.

Збитковість підприємства у 2013 році становить -60520 тис. грн., що є негативним значенням для діяльності підприємства. Таким чином, діяльність підприємства є нерентабельною, оскільки рентабельність виробництва має тенденцію до зниження у 2013 році порівняно з 2012 роком на 10,58%.

Валюта балансу у 2013 році зменшилась на 11,52 % в порівнянні з 2012 роком.

Висновок. Для поліпшення оцінки фінансового стану підприємства ПАТ «Рівнегаз» можна запропонувати наступні шляхи:

- адаптувати методики аналізу до потреб підприємств;
- вдосконалювати теоретичні засади формування та реалізації інформаційної системи підприємства;
- розробляти методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства;
- вивчення ринку збуту продукції та підвищення обсягу реалізованої продукції;
- збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства призведе до збільшення коефіцієнта абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду.

1. Аналіз фінансової звітності. Навчальний посібник під ред. Ефімової М. В. Мельник В. Р. / М. Омега-Л. 2004 р. 2. Блюх М. А., Горбатюк М. І. Збірник задач з курсу „Економічний аналіз”. Навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2002. – 232 с. 3. Богацька Н. М., Галюк О. В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства / Н. М. Богацька, О. В. Галюк «Молодий вчений». – Вінниця. 2013, №2(02). – С. 12-16.
4. Головка В. І. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека / В. І. Головка, В. А. Мінченко, В. М. Шарманська. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. 5. Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства / Д. М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №10(42).
6. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз. Навч. посібник. – К. «Центр навчальної літератури». 2009. – 256 с.
7. Данильчук І. В. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності / І. В. Данильчук // Економічний вісник університету : Збірник наукових праць. –2011. – №17/2. 8. Іваненко В.М. Курс економічного аналізу. Навч.-метод. Посібник для самостійного вивч. дисципліни. – К. : КНЕУ, 2000. – 263 с. 9. Ільясов Г. Оцінка фінансового стану підприємства. Економіст. 2004 р. № 6.
10. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства/ Г. В. Карпенко // Економіка держави. – 2010. – №1.